

**Пояснення до завдань з української мови та літератури пробного тестування
«ЗіГзаг»-2010
Частина 1
Українська мова**

1. Прикладка є в п'ятому реченні (відповідь Г): *Іде весна, як вагітна **молодиця-міщанка** в зеленому одягу й, між іншим, без жодного смаку.*
Розмаїто-жовтим (перше речення), *злото-пломінним* (друге речення), *різнобарвної* (третє речення) є складними прикметниками.
2. Окремо в цьому тексті пишеться слово **без угаву** (рядок В). Слова *доценту* (рядок А), *різнобарвної* (рядок Б), *нечепурна* (рядок Г) пишуться разом.
3. Пунктуаційну помилку допущено в першому реченні: *Оповитий розмаїто-жовтим серпанком осені садок задумливо конав.* У препозиції дієприкметниковий зворот не виділяється.
4. Синонім до слова *марево* є в першому реченні: *Оповитий розмаїто-жовтим серпанком осені, садок задумливо конав.*
5. Неологізм є в другому реченні: *Осінь — то вогневий птах, що, майнувши **злото-пломінним** крилом, сконає, спелеліє доценту.*
6. Немає прислівника в п'ятому реченні: **пожовкло** — дієслово у формі дійсного способу, минулого часу, однини, середнього роду.
7. Вставне слово є в п'ятому реченні: *Іде весна, як вагітна молодиця-міщанка в зеленому одягу й, **між іншим**, без жодного смаку.*
8. Правильне твердження Б і раптом Гарібальді проймається до нього довір'ям, **незважаючи на строгість і навіть суворість**, а може, саме через них. *Це речення ускладнене відокремленою обставиною.*
Виправлені характеристики інших речень:
А Хтось по синій скатертині, **в цілім Всесвіті єдиній**, крихти хліба розкришив, ще й окрасць залишив. *Це речення ускладнене відокремленням означенням.*
В І солов'ї, **пташині менестрелі**, всю ніч доводять яблуні до сліз. *Це речення ускладнене відокремленою прикладкою.*
Г Він був у парадній гімназичній одежі — **синьому мундирі із срібними гудзиками**. *Це речення ускладнене відокремленою прикладкою.*
Д Через красне письменство, через усну народну творчість, **особливо ж пісенну в Україні**, передається закарбований в образах і картинах досвід людей. *Це речення ускладнене відокремленням зворотом зі значенням включення.*
9. Рядок, у якому всі іменники в орудному відмінку однини пишуться з подвоєним приголосним Б **аквареллю, маззю, віссю, миттю**.
Слова *радістю, матір'ю, жовчю* (рядок А), *нежитем* (рядок В), *донею, скатертю* (рядок Г), *щирістю, верф'ю, кров'ю* (рядок Д) пишуться без подвоєння.
10. Сполучники сурядності складають рядок Г **а також, ще й, проте, однак**.
Сполучники *аби, якщо* (рядок А), *як... то* (рядок Б), *наче, щоб, бо, як* (рядок В), *як...тільки, навіть...якщо* (рядок Д) є сполучниками підрядності.

11. Правильно розставлено розділові знаки в реченні з кількома підрядними **Б** **Історики й донині сперечаються, кого вважати першим українським гетьманом і чи можна називати ними перших ватажків козацьких дружин.**

Виправлені варіанти інших речень:

А Ми дивились довго, як хмаринка тане, як хмаринка тане, як синіє синь, як колише вітер струни павутинь.

В І всі ми вірили, що своїми руками розіб'ємо скалу, роздробимо граніт, що кров'ю власною і власними кістками твердий змуруємо гостинець і за нами прийде нове життя, добро нове у світ.

Г Щоб мати вплив на людей, треба думати тільки про них, забуваючи про себе, а не згадувати про них, коли треба буде нагадати їм про себе.

Д Я думав, що коли б я був художником, то намалював би зовсім інший міст.

12. Рід іменників визначений правильно у рядку **Г нежить (ч.р.), путь (ж.р.), собака (ч.р.), розкіш (ж.р.).** Іменники *кенгуру, поні, колібри* (рядок **А**), *академік, полин* (рядок **Б**), *марабу, лікар* (рядок **Д**) чоловічого роду. Іменники *кашне* (рядок **А**), *шосе, видовисько* (рядок **Б**), *боа* (рядок **Д**) середнього роду. Іменники *сирота, плакса, роззява, заїка* (рядок **В**), *Женя* (рядок **Д**) спільного роду.

13. До одного розряду належать займенники в рядку **Д всього, кожним, саму, іншому (означальні).** До особових належать займенники *мене* (рядок **В**), *тебе, вами* (рядок **Г**), до відносних — *який, чий* (рядок **В**), *скільки* (рядок **Г**), до заперечних — *нікотрий* (рядок **Б**), *ніякого* (рядок **В**), до вказівних — *цей, тому* (рядок **А**), *тим* (рядок **Г**), до неозначених — *когось, будь-хто* (рядок **А**), а також зворотний займенник *собі* (рядок **Б**), присвійний займенник *свого* (рядок **Б**), означальний займенник *жоден* (рядок **Б**).

14. Усі числівники вжито у правильних відмінкових формах у рядку **Г восьмистам сорока сімом, чотириста сімдесят четвертого, сімсот дев'ятому.**

Виправлені варіанти:

А двомастами шістдесятьома, триста сімдесят восьмим, на двадцяти п'яти

Б чотирьохсот вісімдесятьох сімох, сімсот п'ятому, на дев'ятистах сімдесятьох

В сімомастами тридцятьома чотирма, шістсот двадцять другим, п'ятисот десятих

Д шістдесяти п'яти, двомстам вісьмом, ста п'ятдесятьома сімома

15. Кожне слово має омонім у рядку **А: ключ** (1. Знаряддя для замикання та відмикання замка, засува; 2. Джерело: потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі), **замок** (1. Замок: пристрій для замикання дверей у приміщеннях, дверцят шафи, скринь, шухляд і т. ін.; 2. Замок: укріплене житло феодала доби середньовіччя з оборонними, господарськими, культовими і т. ін. будівлями, зазвичай оточене високим кам'яним муром із кількома вежами), **три** (1. Кількісний числівник; 2. Дієслово у формі наказового способу другої особи однини), **вити** (1. Видавати протяжні, високі та жалібні звуки (про собак, вовків та деяких інших тварин); 2. Скручуючи, зсукуючи, з'єднувати в одне ціле (волокна, нитки і т. ін.)).

Слова *стіл* (рядок **Б**), *жбан* (рядок **В**), *річка, брама* (рядок **Г**), *адресат* (рядок **Д**) не мають омонімів.

16. Слова, в яких усі приголосні глухі, складають рядок **А купа, шість, цап, сітка.**

Підкреслені однією лінією звуки є дзвінкими, двома лініями — сонорними.

Б х^лі^б, ко^ра, си^то, ж^ито

В пл^уг, га^ва, чер^га, гу^би

Г сирота, шум, гроші, нога
Д молод[д']ба, фільм, голод, схи́ма

17. Дієслова другої дієвідміни складають рядок **Б спати, бігти, муркотіти, лежати**. Дієлова *ревіти, булькотати* (рядок А), *побороти, жити, зблиснути* (рядок В), *червоніти, чути* (рядок Г), *іржати* (рядок Д) належать до І дієвідміни. Дієслова *розповісти, їсти* (рядок Г) — атематичні (не належать ні до якої дієвідміни).

18. Усі прислівники пишуться окремо в рядку **А на віку, до лиця, уві сні, без угаву**. Прислівники *впереміж* (рядок Б), *внічю, допізна, напідпитку* (рядок В), *докупи* (рядок Г), *напам'ять, врозсин* (рядок Д) пишуться разом; прислівник *на-гора* (рядок В) — через дефіс.

19. Кожен прикметник пишеться через дефіс у рядку **Д гіркувато-кислий, науково-дослідний, сама-самісінька, лейб-гвардійський**. Складні прикметники *зернобобові, східноукраїнський, залізобетонний* (рядок А), *жовтогарячий* (рядок Б), *військовополонений, лісостеповий* (рядок В), *метафізичний, ультрафіолетовий* (рядок Г) пишуться разом.

20. Правильно побудоване словосполучення
А хворів на грип
Б відповідно до наказу
В насміхалися з нього
Г поставити за приклад
Д згідно із законом

21. Підкреслена буква вимовляється як дзвінкий звук в усіх словах рядка **Б тягти, обходити, просьба, лічба**. У словах *легко* (рядок А), *вогко* (рядок В), *двогтьовий* (рядок Г), *кігтик* (рядок Д) звук [г] вимовляється як [х].

22. Літеру *и* треба писати в усіх словах рядка **А бурмистер, кишлак, митра, цикламен**. Слова *кімоно* (рядок Б), *аксіома, бурмістр* (рядок В), *факір* (рядок Г), *бадмінтон, лімузин* (рядок Д) пишуться з літерою *і*. Слова *диференціал* (рядок Б), *евфемізм* (рядок Г) пишуться з літерою *е*.

23. Частки *ні* та *не* пишуться разом у рядку **Б нізачо, невгамовний, невдовзі, недобачаючи**. Частки *не з руки, не по-нашому* (рядок А), *ні з ким* (рядок В), *не до вподоби, не дуже, ні до чого* (рядок Г), *ні в що* (рядок Д) пишуться окремо.

24. Пускати шпильки — насміхатися; баляндраси точити — вести пусті розмови; накивати п'ятами — утекти; дати кучми — побити. Червоніти — зайвий варіант.

25. *Хата хоч старенька, та чепурна, біла*. (Просте, ускладнене однорідними головними членами речення).

Неквапливо, поважно входить вечір у село. (Просте, ускладнене відокремленою обставиною).

Річка Оскол — чудесна річка, з прозорою лагідною водою, з широкими луками. (Просте, ускладнене відокремленим означенням).

Під ногами джвкотить мокрий сніг, поміж бур'янами вода джурчить, до яруг пробивається. (Складне).

Г *Фантазіє, богине легкокрила, ти світ золотистих мрій для нас відкрила*. — Зайвий варіант.

26. Івась побіг збирати овечат до гурту. (Обставина виражена інфінітивом). Тускло горить лампада перед образом Марії. (Обставина виражена прислівником). Колодуб примовк, замислившись. (Обставина виражена дієприслівником). Без вітру не родить жито. (Обставина виражена відмінковою формою іменника з прийменником). Д Брати з сестрою схожі як дві краплі води. — Зайвий варіант.
27. Прикметники *лисяча посмішка, звірячий погляд* — присвійні в значенні якісних; *срібний голос, залізний характер* — відносні в значенні якісних; *заяча здобич, Шевченкова поема* — присвійні; *міський парк, росяні краплі* — відносні.
28. *Не забудьте пом'янути незлим, тихим словом.* (Односкладне означено-особове речення). *Уже закінчили жито жати.* (Односкладне неозначено-особове речення). *Вовка пастухом не ставлять.* (Односкладне узагальнено-особове речення). *Полювання відкрито!* (Односкладне безособове речення). *Печалі бронзове лиття* — зайвий варіант.
29. За стильовими ознаками текст є науково-популярним.
30. Причиною звільнень Г.Сковороди з різних посад був протест проти тогочасного устрою.
31. Вислів Г.Сковороди «Світ ловив мене, та не спіймав» став афоризмом.
32. Найпривабливішим пристанищем для Г.Сковороди стала любомудрість. Любомудрість — це філософія.
33. З перелічених стильових ознак у цьому тексті представлена логічність.
34. Перифраз міститься в абзаці А (4 - 8): *Після двох років перебування у **північній столиці** він повертається продовжувати перерване навчання.* (Мається на увазі Петербург).
35. В абзаці (9 - 14) міститься **Б зав'язка**.
36. Увагу всієї спільноти до особистості Г.Сковороди привертали образний стрій думок, доступність вчення.

Частина 2

Українська література

37. Рядки
*Гей, там поле, а на полі цвіти,—
 Не по однім ляху заплакали діти.
 Гей, там річка, через річку глиця,—
 Не по однім ляху зосталась вдовиця.*
 узяті з **В історичної пісні „Чи не той то хміль”**.
38. Теза „праця — то щастя” проголошується у творі **Б „Бджола та Шершень” Г. Сковороди**.
39. Творчість Марко Вовчок належить до літературного напрямку **А реалізму**.

40. Літературну дискусію 1925-1928 років розпочав **Д М. Хвильовий**.
41. Любові всевишній присвячується твір **А „Три зозулі з поклоном” Г. Тютюнника**.
42. Уривок «А недалеко од Пісок, над самим шляхом, коло Хоменкового хутора, насипано високу могилу, а на ній стоїть височенний хрест...” з твору **Б „Хіба ревуть воли, як ясла повні” П. Мирного**.
43. Представниками постмодернізму є **В О.Забужко, С.Жадан**.
44. У драмі-феєрії „Лісова пісня” відсутній персонаж **А Чугайстир** — він наявний у повісті **М. Коцюбинського „Тіні забутих предків”**.
45. У напрямі експресіонізму працювали **Г В. Винниченко, М. Хвильовий**.
46. В уривку з поеми Т.Шевченка „Кавказ”
*„Од молдованина до фінна
 На всіх языках все мовчить,
 Бо благоденствує! У нас
 Святу Біблію читає
 Святий чернець і навчає,
 Що цар якийсь-то свині пас
 Та дружню жінку взяв до себе,
 А друга вбив. Тепер на небі.
 Об бачите, які у нас
 Сидять на небі! Ви ще темні,
 Святим хрестом не просвіщенні,
 У нас навчіться!.. „*
 використаний засіб творення комічного **В іронія**.
47. До одного жанру з «Intermezzo» належить твір **А „Камінний хрест”** — це новели.
48. „...із широким лобом і білою лисиною, з холодним розумом і з каменем замість серця” сказано про героя новели „Я(Романтика)” **В доктора Тагабата**.
49. Віршовий розмір уривка
*І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
 І дитинство, й розлука, і вірна любов.
 І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
 І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.
 Д анапест, який відповідає схемі*
 ~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~
50. Кульмінацією авторської оповіді є страшні картини голодомору у творі **Д „Марія” У. Самчука**.
51. Фраза „Да етого не может бить, потому што етого не может бить нікада.” з твору **Б „Мина Мазайло” М. Куліша**.

52. У поезії І.Драча „Балада про соняшник” головним тропом є **А метафора:**

„**В соняшника були руки і ноги,**
 Було тіло, шорстке і зелене.
Він бігав наввипередки з вітром,
Він вилазив на грушу,
 і **рвав** у пазуху гнилиці,
І купався коло млина, **і лежав** у піску,
І стріляв горобців з **рогатки.**
Він стрибав на одній нозі,
 Щоб вилити з вуха воду,
 І раптом побачив сонце,
 Красиве засмагле **сонце,-**
 В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
 Обминаючи хмари на небі...
 І **застиг** він на роки й століття
В золотому німому захопленні:
 — Дайте покататися, дядьку!
 А ні, то візьміть хоч на раму.
 Дядьку, хіба вам шкода?!..”

53. Пісню „Всякому городу нрав і права” у творі І.Котляревського „Наталка-Палтавка” виконує **В Тегерваковський (він же Возний).**

54. В уривку

„Но греки, як спаливши Трою,
Зробили з неї скирту гною,
 Він, взявши торбу, тягу дав...”

використана стилістична фігура **В інверсія.**

55. „...У вагоні (чи на машині) зразу ж ви почуєте:

— Е, чорт! Стопку забув! Ви взяли?

— Взяв!

— Ну, як будемо *вкупі, позичите!* А залишусь сам, — доведеться з „горлушка”!...,
 Автором твору „Як варити і їсти суп з дикої качки” (зі збірки „Мисливські усмішки”),
 з якого взято уривок, є **Б О.Вишня.**

56. Елементи імпресіонізму наявні у творі **В „Intermezzo”.**

57. Установіть відповідність між твором та жанром

1 В.Сосюра „Любіть Україну” — **Д патріотична лірика.**

2 В.Симоненко „Ти знаєш, що ти людина?” — **Б громадянська лірика.**

3 П.Тичина „Арфами, арфами” — **Г пейзажна лірика.**

4 В.Симоненко „Лебеді материнства” — **В інтимна лірика.**

58. Установіть відповідність між уривком із вірша та його автором

1 Він стрибав на одній нозі,

Щоб вилити з вуха воду,

І раптом побачив сонце,

Красиве засмагле сонце. — **Д І.Драч „Балада про соняшник”.**

2 В'яне серце моє од щасливих очей,
що горять в тумані наді мною...
Розливається кров і по жилах тече,
ніби пахне вона лободою... — **Б В.Сосюра „Так ніхто не кохав...”**.
3 Ось місяць, зорі, солов'ї...
«Я твій» — деś чують дідугани.
А солов'ї!...
Та ви вже знаєте, як сплять гаї! — **А П.Тичина „Ви знаєте як липа шелестить”**.
4 Безгоміння, безлюддя довкола,
тільки сонце і простір, і сніг.
І котилося куль-покотьюлом
моє серце в ведмежий барліг. — **Г В.Стус „На колимськiм морозі калина”**.

59. Установіть відповідність між літературним персонажем та його характеристикою:

- 1 Леся („Чорна рада”) — **Б** В світлоньку входить,
Як зоря сходить
В світлоньку ввійшла,
Як зоря зійшла.
- 2 Мелашка („Кайдашева сім'я”) — **В** Дівчина була невелика на зріст, але рівна, як струна, гнучка, як тополя, гарна, як червона калина, довгообраза, повновида, з тонким носиком. Щоки, червоніли, як червонобокі яблучка, губи були повні та червоні, як калина. На чистому лобі були ніби намальовані веселі тонкі чорні брови, густі-прегусті, як шовк.
- 3 Наталка („Наталка Полтавка”) — **Г** Золото — не дівка! Крімi того, що красива, розумна, моторна і до всякого діла дотепна, — яке у неї добре серце, як вона поважає матір свою; шанує всіх старших себе; яка трудяща, яка рукодільниця.
- 4 Мотря („Хіба ревуть воли, як ясла повні”) — **Д** ...Бідна, некрасива дівчина, уже таки й літня, що жила в сусідах, удвох з старою матір'ю.

60. Установіть відповідність між письменником і персонажем його твору

- 1 Марко Вовчок — **В** Устина („Інститутка”).
- 2 Михайло Коцюбинський — **Г** Палатна („Тіні забутих предків”).
- 3 Ольга Кобилянська — **А** Лієвич („Людина”).
- 4 Іван Карпенко-Карий — **Д** Харитон („Хазяїн”).

Приклад власного висловлення

Насіння лихих справ – лихі думки

Відомо, що думки матеріалізуються, особливо недобрі. Чи не так? Недарма ж кажуть, що насіння лихих справ – лихі думки. І з цим важко не погодитись.

Я вважаю, що вираженням людських почуттів і думок є їхні слова та вчинки, бо все, що ми втілюємо у життя, лихе чи добре, ми спочатку вибудовуємо в голові. Але у кожного з нас думки різні, і, на жаль, не завжди позитивні та мирні. І саме такі думки стають основою поганих вчинків.

Бо, по-перше, за законами фізики, ніщо з нічого не виникає, а значить, будь-якій лихій справі передують якісь негативні події, почуття, думки, як-от: конфлікт, образа, невдоволення, заздрість, бажання заподіяти зло і т. ін.

А по-друге, на жаль, дуже часто недобрі справи є заздалегідь спланованими, обміркованими і навмисними.

Прикладом цього може стати вчинок Іванця, одного з персонажів історичного роману П. Куліша „Чорна рада”. У цьому романі порушується проблема зради, яка майстерно втілена в образі Івана Брюховецького. Спочатку він намагається вбити Сомка, а потім нечесними шляхами і справами здобуває собі владу гетьмана. Усі ці вчинки Іванець завчасно обмірковував і добре сплановував, а це є підтвердженням того, що насінням його лихих справ були лихі думки.

Не можна також не згадати усім відому біблійну легенду про братовбивство, коли Каїн, заздрячи своєму молодшому братові Авелю, вирішує позбутися його. Тривалий час старший брат виношує в голові підступні плани помсти, аж поки не вбиває ні в чому не повинного Авеля.

Таким чином, я погоджуюсь із тим, що нашими вчинками керують думки, які іноді миттєві, а часто й обмірковані. Тому, мабуть, правий був Г. Сковорода, який, застерігаючи нас від майбутніх помилок, сказав, що насінням лихих справ є лихі думки.